

Запорізька міська рада
Департамент освіти і науки
Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 161 «Сніжинка»
Запорізької міської ради Запорізької області

Досвід
роботи вихователя Бойко Олени Григорівни
«Емоційний розвиток дошкільників засобами театралізованої діяльності»
*практичні поради, методичні рекомендації
та взірці орієнтовного матеріалу
щодо організації театралізованої діяльності в дошкільному закладі*

м. Запоріжжя
2017

Зміст

1. Актуальність досвіду.	3
2. Теоретичне обґрунтування.	4
3. Основна ідея досвіду.	6
4. Умови створення досвіду.	7
5. Технологія досвіду.	9
6. Результативність роботи.	22
7. Перспективи подальшої роботи за означеним напрямом та практична значущість.	24
8. Список використаних джерел.	26

Бойко Олена Григорівна

Дата народження: 03 вересня 1971 року

Освіта: вища

Бердянський державний педагогічний інститут, 1995

Кваліфікація: викладач дошкільної педагогіки і психології,
вихователь

Кваліфікаційна категорія: «спеціаліст вищої категорії», педагогічне
звання «вихователь-методист»

Стаж педагогічної роботи: 27 років

1. АКТУАЛЬНІСТЬ

В останні роки відбувається активне реформування системи дошкільного виховання: з'являються нові програми дошкільного виховання, розробляються оригінальні методичні матеріали.

На тлі цих прогресивних змін, розвитку емоційної сфери дитини не завжди приділяється достатня увага, на відміну від її інтелектуального розвитку. [1, с.8]

Сучасні умови суспільства, нестабільність в сімейних відносинах, недостатнє спілкування і увага з боку батьків призводять до загострення чутливості дитини, підвищення рівня тривожності, ускладнень в спілкуванні, труднощів у вираженні своїх емоцій.

Замикаючись на телевізорах, комп'ютерах, діти стали менше спілкуватися з дорослими і однолітками, а спілкування в значній мірі збагачує чуттєву сферу. Сучасні діти стали менш чуйними до почуттів інших.

На думку А.В. Запорожця, в питанні розвитку емоційної сфери дітей, дуже важливим є включення їх у спільну з іншими дітьми і дорослими діяльність. Саме діяльність дозволяє дитині пережити, відчути різні емоційні стани. [15, с.7]

Відомий психолог В.В. Зеньковський писав: «Психічна організація дитинства виключно прекрасна, і цією красою і грацією своєю, дитинство зобов'язане тій безпосередності, корінь якої лежить в переважному розвитку емоційної сфери». Домінування емоцій у сприйнятті світу і людей, в осмисленні всього, що оточує, виводить емоційну сферу дитини в ранг базових основ особистості, її «центральної ланки». Які б поняття не формували у дітей, які б потреби і мотиви не визначали їх діяльність, особистісно значущими, стійкими, внутрішньо дієвими вони стають лише в тому випадку, якщо їм вдасться увійти в сферу емоційних відносин, закріпитися в них. Дитина живе емоціями, керується ними при виборі способів поведінки. Емоції супроводжують її відчуття, практичні дії, регулюють розумову діяльність, роблять навколишній світ яскравішим, прекрасним і значущим. [9, с.77]

В останні роки стає все більше дітей з порушеннями психоемоційного розвитку, до яких відносяться емоційна нестійкість, ворожість, агресивність, тривожність, що призводить до труднощів у взаєминах з оточуючими. Більш того, на тлі таких порушень виникають так звані вторинні відхилення, які проявляються, наприклад, в стійкій негативній поведінці. [3, с.11]

Сучасна соціальна ситуація далеко не завжди насичує дітей емоційно, не завжди збагачує їх враженнями.

Ось чому спеціально організоване спілкування в процесі театралізованої діяльності дорослих і дітей здатне структурувати емоційний світ дитини, створювати умови для різнохарактерних емоційних проявів, самовираження рухами, голосовими реакціями, музичними

звуками, і, в кінцевому рахунку, не тільки збагатити емоційний досвід кожної дитини, а розвинути духовно-моральні якості дошкільника.

Тому робота, спрямована на розвиток емоційної сфери дітей дуже актуальна і важлива.

2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема виховання міжособистісних відносин становить одне з основних завдань педагогіки і психології. Люди часто страждають недоліком комунікативної культури, що виявляється як в характері дій, так і в неадекватному сприйнятті емоційних проявів інших людей, які не співчують і не співпереживають. Щоб відтворити, висловити свої почуття і зрозуміти почуття іншого, необхідна розвинена емоційна, чуттєва сфера особистості. [9, с.48]

Розвиток чуттєвої сфери особистості - одна з актуальних проблем дошкільної педагогіки та дитячої психології. Її дослідники Л.С. Виготський, А.Н. Леонтьєв, Л.І. Венгер, Н.А. Ветлугіна, Б.М. Теплов, Е.Ізард, Л.П.Стрелкова, А.І. Волков і багато інших. [14, с.6]

Спостерігаючи за дітьми своєї групи в різних видах діяльності, і в різних типах поведінки, я прийшла до висновку, що емоційна сфера дітей недостатньо розвинена. В іграх діти часто демонстрували агресивність, в спілкуванні показували низький ступінь розуміння емоційного стану інших людей. У бесідах з дітьми також з'ясувалося, що багато дітей не сприймають графічного зображення емоційних станів, що відповідає слабкій виразності виявлення емоцій і погано розвиненому вмінню усвідомлювати свої власні емоції. Це дозволяє зробити висновок про те, що емоційна сфера дітей моєї групи недостатньо сформована, і необхідно здійснювати роботу з емоційного розвитку дітей, вчити впізнавати переживання за зовнішніми виразами: міміка, жести, поза, інтонація, формувати вміння довільно висловлювати різні емоційні стани, використовуючи для цього різні види дитячої діяльності.

На сьогоднішній день, питання вибору методів і засобів розвитку емоцій є актуальним. Останнім часом представники різних наук (педагогічної, психологічної, мистецтвознавчої), а також педагоги практики звернули увагу на вплив «дорослого» мистецтва на дітей. [8, с.57]

Було доведено, що діти дошкільного віку мають великі потенційні можливості для сприйняття, розуміння й емоційного відчуття творів мистецтва: літератури, образотворчого мистецтва, музики і т.д. і одним із засобів розвитку і формування емоційної сфери дітей є театралізована діяльність. (Роботи Н.А. Ветлугиной, Л.С. Виготського, А.В. Запорожця, Т.С. Комарової та ін.). [9, с. 68]

Театралізована діяльність, будучи важливим фактором художнього розвитку, позитивно впливає на емоційну сферу дитини, виконує при цьому комунікативну, регулятивну, розвиваючу функції. Театр - синтез

багатьох мистецтв, об'єднаних в гармонійне ціле. Театр впливає не тільки словом, особливим емоційним станом актора, але і пластикою руху, музикою, світлом, кольором, художнім оформленням сцени. Театралізована діяльність є засобом всебічного виховання дитини дошкільного віку. Вона збагачує дітей новими враженнями, знаннями, вміннями, розвиває інтерес до літератури і театру. Театральна діяльність є невичерпним джерелом розвитку почуттів, переживань і емоційних відкриттів дитини, прилучає її до духовного багатства. [5, с.67]

Твори мистецтва змушують хвилюватися, співпереживати персонажам і подіям, тому театралізована діяльність є важливим засобом розвитку емпатії - умови, необхідної для організації спільної діяльності і спілкування дітей. У літературі емпатія визначається, як вміння розпізнати стан людини за мімікою, виразними рухами і мовою, ставити себе на місце іншого в різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння. [15, с.90]

Ф. Шиллер вже більше 200 років тому сказав: «Найбільш нагальна потреба часу - розвиток здатності відчувати... тому, що вона служить засобом до впровадження кращого розуміння... Чим більше розвинеться вразливість, тим більше форм створить вона (людина) у нестямі, чим більшою силою і глибиною буде володіти її особистість, тим більшу свободу придбає її розум».

Театральна діяльність, як засіб розвитку емоцій дошкільнят, недооцінюється. Зазвичай театралізована діяльність використовується для розвитку творчих здібностей дітей, а емоційної виразності приділяється не так багато уваги. [6, с .25]

Музичне і театральне мистецтво, будучи могутнім засобом емоційного впливу на сферу індивідуальної свідомості, створює передумови для активної діяльності і можливості «виплеснути» свої враження, висловити їх в індивідуальній творчості. На основі театралізованої діяльності можуть бути реалізовані практично всі завдання виховання, навчання, розвитку дітей. Вона може успішно використовуватися і для розвитку емоційної сфери, так як для театралізованої діяльності характерні емоційні дії, які виражаються в міміці (виразні рухи обличчя), пантомімі (виразні рухи тіла), а також в «вокальній міміці» (інтонації, тембр, дикції, ритмі голосу). [10, с.34]

В процесі рольових перевтілень, виконання ігрових завдань дитина мимоволі збагачується способами вираження емоцій, адекватного оформлення експресивних дій. [7, с.43]

Театралізована діяльність має високий потенціал у розвитку емоцій і почуттів людини, створює всі умови, в яких кожна дитина може передати свої емоції, почуття, бажання і погляди публічно, не соромлячись слухачів. Величезну допомогу в цьому надають заняття з театралізованої діяльності: це гра, пожити і поради в ній може кожна дитина. Виховні можливості театралізованої діяльності величезні: її тематика не обмежена і може

задовольнити будь-які інтереси і бажання дитини. Беручи в ній участь, діти знайомляться з навколишнім світом у всьому його різноманітті - через образи, фарби, звуки, музику, а вміло поставлені питання спонукають думати, аналізувати, робити висновки і узагальнення. В процесі роботи над виразністю реплік персонажів, власних висловлювань, активізується словник дитини, удосконалюється звукова культура мови. Виконувана роль, особливо діалог з іншим персонажем, ставить маленького актора перед необхідністю ясно, чітко, зрозуміло висловлюватися. Тому саме театралізована діяльність дозволяє вирішувати багато педагогічних завдань. Вона – невичерпне джерело розвитку почуттів, переживань і емоційних відкриттів, спосіб прилучення до духовного багатства. В результаті дитина пізнає світ розумом і серцем, висловлюючи своє ставлення до добра і зла; пізнає радість, пов'язану з подоланням труднощів спілкування, невпевненості в собі. Театралізація - це в першу чергу імпровізація, поживлення предметів і звуків. Так як вона тісно пов'язана з іншими видами діяльності - співом, рухом під музику, слуханням і т.д.

Таким чином, театралізована діяльність - найважливіший засіб розвитку у дітей здатності розпізнавати емоційний стан людини по міміці, жестах, інтонації, уміння ставити себе на її місце в різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння. [12, с.58]

Театралізована діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки завдяки тому, що кожний літературний твір або казка для дітей дошкільного віку завжди мають моральну спрямованість (дружба, доброта, чесність, сміливість і інші). Театралізована діяльність є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань і відкриттів дитини, прилучає його до духовних цінностей. Театр розкриває духовний і творчий потенціал дитини і дає реальну можливість адаптуватися в соціальному середовищі. Театр - один з найдемократичніших і доступних видів мистецтва для дітей, він дозволяє вирішити багато актуальних проблем сучасної педагогіки і психології, пов'язані з моральним вихованням; розвитком комунікативних якостей особистості (навчанням вербальним і невербальним видам спілкування); створенням позитивного емоційного настрою, зняттям напруженості, вирішенням конфліктних ситуацій.[16, с.23]

ОСНОВНА ІДЕЯ ДОСВІДУ

Мета моєї педагогічної роботи: пошук шляхів соціально - емоційного розвитку дітей засобами театральної діяльності.

Завдання

- формувати вміння дітей створювати потрібні емоції;
- знайомити дітей з видами театру;
- удосконалювати артистичні навички дітей;
- формувати вміння регулювати свої емоційні стани;
- працювати з дітьми над промовою, інтонацією;

- пробуджувати здатність жваво уявляти собі те, що відбувається, гаряче співчувати, співпереживати.

Зміст занять гуртка з театралізованої діяльності включає в себе:

- перегляд лялькових вистав та бесіди за їх змістом;
- ігри-драматизації;
- вправи для соціально-емоційного розвитку дітей;
- корекційно-розвивальні ігри;
- вправи з дикції;
- завдання для розвитку мовної інтонаційної виразності;
- ігри-перетворення, образні вправи;
- вправи на розвиток дитячої пластики;
- вправи на розвиток виразної міміки, елементи мистецтва пантоміми;
- театральні етюди;
- окремі вправи з етики під час драматизації;
- підготовка і розігрування різноманітних казок і інсценівок;
- знайомство не тільки з текстом казки, а й засобами її драматизації.
- жестом, мімікою, рухом, костюмом, декораціями, мізансценою і т.д.

УМОВИ СТВОРЕННЯ ДОСВІДУ

Працюючи в дитячому садку вже більше двадцяти п'яти років, я звернула увагу на те, що театральна діяльність розвиває емоційну сферу дошкільників, допомагає розвитку комунікативних здібностей, засвоєнню нових вимог і правил, корекції особистісних рис дітей. За допомогою театру діти морально і емоційно збагачуються, пізнають навколишній світ, себе та інших людей, реалізують творчий потенціал.

У своїй роботі я визначила наступні завдання:

1. Виявити рівень розвитку емоційної сфери дошкільників.
2. Розробити і провести цикл занять, етюдів, спрямованих на підвищення рівня розвитку емоційної сфери дошкільників за допомогою театралізованої діяльності.
3. Визначити ефективність проведених занять, етюдів, спрямованих на підвищення рівня розвитку емоційної сфери дошкільників за допомогою театралізованої діяльності.

Вивчивши парціальні програми емоційного розвитку «Дивуюся, злюся, боюся, хвалюся і радію» С.В. Крюкової, «В світі дитячих емоцій» Т.А. Данилової, мною були розроблені наступні напрямки роботи з дітьми в цьому напрямку:

- Створення позитивного фону, емоційного комфорту.
- Підвищення усвідомлення дитиною своїх емоційних проявів і взаємин.
- Формування здатності до імпровізації, усвідомлення своєї власної унікальності.

- Розкриття творчої індивідуальності дитини в процесі театралізованої діяльності.

- Формування позитивного ставлення до свого «Я».

- Оволодіння дитиною «мовою» емоцій, як засобом вираження власного стану.

- Розвиток емпатії.

Розвиток уявлень про емоції - це, перш за все, вираз емоцій в яскравих, суб'єктивно забарвлених образах. Вони надовго залишаються в пам'яті дитини, входять в її життя.

Звідси випливають напрямки моєї роботи:

- усвідомлення дітьми факту виникнення емоцій;

- осмислення зовнішніх ознак вираження емоцій - позитивних, негативних, меж їх адекватного проявлення;

- розширення словника емоційної лексики, оволодіння поняттями, відповідними тому чи іншому стану;

- розвиток інтегративної якості «емоційно чуйний» (відгук на емоції людей, співпереживання персонажам казок, історій, оповідань, емоційне реагування на твори образотворчого мистецтва, музичні та художні твори, світ природи);

- розвиток емоційної культури.

Для досягнення поставленої мети, ефективного вирішення завдань особливо актуальним є створення насиченого середовища в групі. У зв'язку з цим мною був оформлений осередок «Світ театру», що включає в себе:

- ТСН, наочні посібники (відеоматеріал, диски, репродукції картин, ілюстрації, плакати, фотографії).

- Дитячу художню, пізнавальну та методичну літературу.

- Атрибути для організації театралізованих ігор (фланелеграф, ширми, шапочки, маски, різноманітні види театрів: бі-ба-бо, настільний, пальчиковий, конусний, на банках, на прищіпках, на хустинках, театр рукавичок).

- Дидактичні ігри («З якого театру ляльки», «Назви мене одним словом», «Настрій» і ін.).

Це дало можливість оптимально організувати регламентовану і самостійну активність дошкільнят в групі.

Особливо важливим вважаю організацію співпраці з сім'єю. З цією метою розроблено план взаємодії з батьками, що включає анкетування, консультації з питань соціально - особистісного розвитку дошкільників, бесіди, оформлення наочних матеріалів, залучення до участі в дозвіллі і розвагах. Активність і зацікавленість батьків, їх особистий приклад - найважливіша умова забезпечення успішності в роботі. Таким чином, успішне вирішення завдань з розвитку емоційної сфери дошкільників через театральну діяльність можливо при тісній співпраці всіх суб'єктів педагогічного процесу (педагогів, дітей, батьків). Застосування комплексу засобів, методів, форм, створення предметно - розвивального середовища,

діагностики, дає можливість отримати позитивний результат у педагогічній діяльності.

ТЕХНОЛОГІЯ ДОСВІДУ

Мета моєї роботи полягала в побудові методики та створення педагогічних умов, що сприяють соціально - емоційному розвитку дітей дошкільного віку в театралізованій діяльності. Для досягнення поставленої мети я вирішувала ряд завдань:

- розкрити особливості соціально - емоційного розвитку дошкільників в театралізованій діяльності в ДНЗ;
- виявити систему форм, методів і засобів соціально - емоційного розвитку дітей середнього та старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності;
- дослідно-експериментальним шляхом визначити найбільш ефективні педагогічні умови, що сприяють соціально - емоційному розвитку дітей.

У процесі організації практичної частини дослідження я виходила з таких уявлень про знання і вміння, якими повинна володіти дитина середнього дошкільного віку згідно комплексної освітньої програми для дошкільних навчальних закладів «Світ Дитинства»:

- сприймає театральний образ як живу акторську дію; використовує для передачі образу засоби мовлення, міміки, жести. рухи. музику, танці, спів;
- інсценує за ролями вірші, казки, за допомогою засобів емоційної виразності (інтонація, міміка, жести) відтворює різні риси характеру персонажів.
- виконує елементарні правила культури поведінки;
- доброзичливо ставиться до близьких людей;

Практична частина роботи була проведена в групі четвертого-п'ятого-шостого року життя дошкільного навчального закладу (ясел-садка) № 161 «Сніжинка». Вік дітей 4-5 років. Кількість дітей, які взяли участь в експерименті - 18 осіб: з них 10 хлопчиків і 8 дівчаток. Експеримент складався з трьох етапів.

Перший етап - констатуючий, метою якого було виявлення особливостей соціально - емоційного розвитку дітей в театралізованій діяльності. В ході роботи були використані наступні методи для оцінки особливостей соціально – емоційного розвитку дошкільників:

1 Анкетування батьків, метою якого було визначення емоційного благополуччя дитини в сім'ї і в умовах ДНЗ. На підготовчому етапі роботи над дослідженням була складена анкета. Опитано 18 батьків, результати опитування виведені в процентному співвідношенні.

Як Ваша дитина засинає? Швидко - 66%, повільно - 25%, вимагає, щоб не гасили світло - 9%.

Як вона спить? Міцно, спокійно - 58%, неспокійно - 33%, розмовляє уві сні - 9%.

Як прокидається? Відразу - 75%, не відразу - 25%.

В якому настрої прокидається дитина? Весела, спокійна - 50%, дратівлива - 9%, сумна-41%.

З яким настроєм Ваша дитина йде в дитячий сад? Радісний - 68%, іноді не хоче - 32%.

У чому Ви бачите причину небажання дитини йти в дитячий сад? Труднощі у відносинах з вихователем - 5%, труднощі у відносинах з однолітками - 50%, прихильність до матері - 45%.

Чи помічаєте Ви прояв страху у вашої дитини? У темній кімнаті - 25%, при покаранні - 41%, при невдоволенні дорослих його поведінкою - 17%, коли слухає страшну казку - 17%.

Як проявляється страх у дитини? Плаче - 42%, кличе дорослих - 58%

Чи часто дитина буває сердитою, агресивною? Часто - 50%, іноді-17%, рідко - 33%.

Чому радіє Ваша дитина? Новій іграшці, подарункам - 42%, зустрічі з близькими людьми, друзями - 25%, спільним походам в театр, цирк - 33%.

Які емоції спостерігаються в грі по відношенню до предметів і іграшок? Доброзичливий інтерес - 74%, агресивність - 17%, байдужість - 9%.

Чи розповідає вдома про свої взаємини з дітьми? Так - 66%, іноді - 25%, ні - 9%.

Чи скаржиться на однолітків? Так - 58%, іноді - 25%, ні - 17%.

Яка Ваша дитина проявляє себе в спілкуванні з іншими дітьми? Врівноважена - 33%, терпляча -17%, привітна - 33%, схильна частіше командувати, ніж підкорятися - 17%.

Як на Ваш погляд, впливають стосунки в родині на спілкування дитини з однолітками і дорослими в дитячому садку? Прямого впливу не роблять - 42%, благополуччя сімейних відносин - це емоційний тил дитини, що полегшує його життя в дитячому саду - 58%.

Аналіз результатів анкетування батьків дозволив зробити висновок про те, що через зайнятість на роботі та відсутність вільного часу, батьки приділяють мало уваги розвитку і вихованню своєї дитини. Результати анкетування батьків на констатуючому етапі показали, що соціальна активність дитини в сім'ї залежить від прикладу дорослого, конкретної атмосфери відносин і стилю спілкування дорослого з дітьми, від «психологічного клімату».

2. Бесіда з дітьми, метою якої було визначення ступеня розуміння і усвідомлення дітьми емоційного стану інших людей і свого власного, способу вираження своїх емоцій. Запропоновані завдання дозволяють досліджувати емоційний розвиток дітей 4-5 років (в межах позначених емоцій), а також певні зміни. Дитині пропонувала вимовити фразу «У мене

є собака» радісно, сумно, злякано, сердито, здивовано. Адекватно передану емоцію я позначала знаком «+». Із завданням впоралися 57% дітей, важким завданням виявилось для 43% дітей.

Наступне завдання було на вивчення розуміння дітьми емоційних станів людей. Дитині пропонувала відповісти на питання:

- Коли буває цікаво?
- Коли людина дивується?
- Коли людина отримує задоволення?
- Коли буває соромно?
- Коли буває страшно?
- Коли людина злиться?
- Коли у людини горе?

З'ясувалося, що дітям було легше впоратися із завданням на визначення і назву емоцій. Діти сприймають графічні зображення емоційних станів без особливих труднощів. Велика частина дітей впоралася із завданням не відчуваючи складнощів, відповідаючи на запитання. Можна сказати, що діти передають свій емоційний стан і розуміють емоційний стан інших людей.

Далі дитині пропонувала питання, на визначення ступеня розуміння і усвідомлення дітьми емоційного стану інших людей і свого власного.

- Як ти думаєш, чому дітям більше подобаються книги з картинками?
- Що станеться з людиною, якщо вона побачить на березі груші?
- Що ти відчуваєш, коли їси улюблену цукерку?
- Як ти думаєш, чому почервоніла дівчинка, коли їй зробили зауваження?
- Що відчуває кішка, коли за нею женеться собака?
- Що відчуває собака, коли інша собака потягла у неї кістку?
- Що відчуває хлопчик, коли йому подарують велосипед?
- Що відчуває людина, якщо у неї пропаде улюблений собака?

Відповідаючи на ці питання діти вели себе більш емоційно, «проживаючи» ту ситуацію, яка пропонується. На деякі питання діти не могли знайти відповідь. Попередні питання для дітей виявилися легшими і доступними, ніж наступні.

3. Спостереження за дітьми з метою виявлення і уточнення особливостей кожної дитини, виявлення емоційного стану дитини в сім'ї і в дитячому садку. Мною було проведено опитування дітей середньої групи з метою уточнення і з'ясування ставлення дитини до своїх батьків, уточнення особливостей кожної дитини, що допоможе з'ясувати ставлення до дитини в родині і місце в житті батьків. Проаналізувавши відповіді дітей дійшла висновку, що основний склад сімей повний; всім дітям подобається проводити час вдома, тому що батьки часто розмовляють з дітьми, дарують за бажанням дітей подарунки, гуляють з ними у вихідні дні; діти з радістю повідомляють, що їх цілують, хвалять, заохочують. В той же час деяким дітям не доступно розуміння емоційного стану дорослих

і однолітків. При відповіді на питання діти спираються на свій досвід. Для більш успішного розуміння і засвоєння дітьми інформації повинно бути створеним середовище, де дитина перебуває. Середовище є одним з основних засобів розвитку особистості дитини, джерелом її індивідуальних знань і соціального досвіду. Причому предметно - просторове середовище повинно бути розвиваючим, щоб забезпечувати спільну театралізовану діяльність дітей, і бути основою самостійної творчості кожної дитини, своєрідною формою її самоосвіти. Таким чином, взаємодія педагогів з дітьми, їх спілкування відбувається постійно. В ідеалі батьки і педагоги завжди і скрізь повинні ставитися до дітей «уважно і доброзичливо», створювати емоційно - комфортну атмосферу. Неможливо розвивати у дітей впевненість в собі, залишаючись неуважним до їх почуттів. Без власної переконаності в тому, що кожна дитина має право на свою думку і бажання, можна навчити дітей бути доброзичливими і терплячими по відношенню один до одного. Отже, необхідна цілеспрямована робота в обраному напрямку. З цією метою була створена і реалізована в рамках формуючого експерименту методика соціально - емоційного розвитку дітей дошкільного віку в театралізованій діяльності.

При проектуванні предметно - просторового середовища, що забезпечує театралізовану діяльність дітей, я враховувала:

- індивідуальні соціально - психологічні особливості дитини;
- особливості її емоційно - особистісного розвитку;
- інтереси, схильності, вподобання і потреби дитини;
- допитливість, дослідницький інтерес, та її творчі здібності.

В ході занять я давала дітям знання про емоційні стандарти поведінки, етичні норми спілкування, а також знання про невербальні засоби спілкування і вираження своїх емоцій.

Розділ 1. «Білосніжка і гноми в гостях у дітей».

Мета занять :

- познайомити дітей з емоціями радості, смутку, страху, подиву, гніву, спокою;
- розширити уявлення дітей про емоції, пропонуючи їх порівнювати;
- продовжувати розвивати емпатію, уяву.

Розділ 2. «Передаємо свій настрій»

Мета занять:

- закріпити знання про емоції;
- розвивати емпатію, творчі та артистичні здібності.

Розділ 3. «У гостях у казки»

Мета занять:

- вчити дітей розрізняти емоції за схематичним зображенням;

- вчити розуміти свої почуття і почуття інших людей і розповідати про це;

- продовжувати вчити дітей передавати заданий емоційний стан, використовуючи різні виразні засоби;

- продовжувати вчити слухати і розуміти музичні твори;

- розвивати емпатію, комунікативні здібності.

Завдання:

- розвивати впевненість у собі і в своїх силах;

- формувати у дошкільнят правила і норми поведінки;

- розвивати вміння зрозуміло і соціально прийнятним способом висловлювати свої почуття, бажання, думки;

- вчити розуміти взаємозалежності людей і їх потреби один в одному;

- залучати дітей до театральної культури;

- розширювати і систематизувати знання про емоційну сферу людини;

- розвивати артистичні здібності дітей.

Засоби: аудіозапис, літературні твори, ілюстрації художників, графічні зображення, піктограми, наочність з зображеннями героїв казок, картки «емоцій».

Обладнання: магнітофон, папір, олівці, костюми, маски героїв казок.

Терміни реалізації: три місяці. Кількість занять - 20 занять, що проводяться у вільний час у другій половині дня (тривалість кожного заняття 20 - 25 хвилин).

I МІСЯЦЬ «Білосніжка і гноми в гостях у дітей»

Заняття 1. Тема: «Білосніжка і гном Веселун в гостях у дітей»

Мета: познайомити дітей з емоцією радості, розвивати вміння адекватно виражати свій емоційний стан, розвивати здатність розуміти емоційний стан іншої людини, емоційно відгукуватися на музику веселого характеру.

Заняття 2. Тема: «Білосніжка і гном Сумний в гостях у малят»

Мета: познайомити дітей з емоцією смутку, розвивати вміння розрізняти емоції по схематичного зображення, розвивати почуття емпатії, емоційно відгукуватися на твір сумного характеру.

Заняття 3. Тема: «Я не боягуз, але я боюся»

Мета: познайомити дітей з емоцією страху, його схематичним зображенням, розрізняти музику тривожного і веселого характеру, рухатися відповідно до музики.

Заняття 4. Тема: «Давайте дивуватися чудесам»

Мета: познайомити дітей з емоцією здивування, закріплювати мимічні навички, сприяти розвитку уяви, фантазії дітей.

Заняття 5. Тема: «Білосніжка і гном Буркун в гостях у дітей»

Мета: познайомити дітей з емоцією гніву, розвивати вміння співвідносити емоційний стан з інтонацією, сприяти розвитку комунікативних навичок.

Заняття 6. Тема: «Спокій, тільки спокій!»

Мета: познайомити дітей з емоцією спокою, закріплювати вміння розрізняти емоції, знаходити відповідні піктограми, сприяти розвитку емоційно - вольової сфери.

Заняття 7. Тема: «Запам'ятай, настрій буває різним!»

Мета: закріпити вміння розрізняти емоції, емоційні стани, називати їх, передавати мімічно, розвивати комунікативні вміння, спонукати працювати в підгрупах і парах.

II МІСЯЦЬ «Передаємо свій настрій»

Дітям пропонується цикл ігор, спрямованих на розвиток емоційної сфери та на усунення перешкод для спілкування, розвиток кращого розуміння себе та інших, зняття психічної напруги.

«Мати і дитинча». Мета: розвиток емпатії, самоконтролю, виразності й мови.

«Я і тварина». Мета: розвиток уяви, виразності руху й мови.

«Джунглі». Мета: розвиток спостережливості, виразності руху, згуртованості.

«Оживи камінчики». Мета: розвиток спостережливості, виразності рухів.

«Хоровод». Мета: розвиток почуття спільності, виразності рухів, зняття напруги.

«Хмари». Мета: розвиток уяви, виразності рухів.

«Квочка і курчата». Мета: розвиток виразності рухів і мови, розкутості, уяви, довірливості, групової згуртованості.

«Берізки». Мета: розвиток виразності рухів, спостережливості, уяви.

III МІСЯЦЬ «В гостях у казки»

Заняття 1. Тема «Радість»

Хід заняття:

1. Прослуховування п'єси П.І. Чайковського «Нова лялька».

– Про що ви думали, коли слухали музику? Що відчували? Що хочеться робити під таку музику?

2. Повторне прослуховування музичного твору. Дітям пропонувала уявити, що їм подарували нову ляльку або іншу іграшку, і потанцювати під цю музику. Після закінчення музики звернула увагу дітей на те, які у них були обличчя, як вони рухалися. Пояснити, що так вони висловлювали радість.

3. Бесіда. Зробила акцент на тому, що всі діти під час танцю виражали свою радість по-своєму. Питала, від чого залежить, як людина виражає свою радість. Під час бесіди підвела дітей до висновку про те, що

ступінь вираження радості залежить від людини, її особливостей і від самої події.

4. Малювання на тему «Радість». Запропонувала бажаним розповісти про свій малюнок, придумати назва альбому, який можна зробити з дитячих малюнків після заняття.

5. Відповіді дітей на питання: Що таке радість?

Варіанти дитячих відповідей:

- Радість - це коли все радіють. Буває радість велика, а буває маленька. Маленька – це коли у одного, а велика - коли у всіх.

- Радість - це коли свято.

- Радість - коли ніхто не плаче. Жодна людина.

- Радість - коли немає війни.

- У моєї бабусі болить серце. А коли не болить, ми з нею разом радіємо.

- Радість - це я! Тому що мама говорить: «ти моя радість!»

6. Хоровод. Дітям пропонується стати в хоровод і всім разом порадити хорошій пісні «Разом весело крокувати...» (муз. В. Шаїнського, Є. Матусовського).

Заняття 2. Тема: «Горе»

Хід заняття:

1. Прослуховування двох музичних п'єс С. Майкапара «Тривожна хвилина» і «Роздум».

- Який характер цих п'єс?

- Чи схожі вони між собою? Дітям пропонується охарактеризувати перший музичний твір, потім – другий.

2. Бесіда за мотивами казок: «Теремок», «Зайчикова хатинка», «Крадене сонце», «Вовк і семеро козенят».

Пропонується згадати: Коли герої цих казок переживали горе? Як вони впоралися з горем?

3. Читання уривків з казки К.І. Чуковського «Федорине горе». Прочитати уривок, в якому описується, які Федора переживає почуття після уходу посуду. Потім заключну частину твору, де описується радість Федори.

4. Драматизація ситуації «Пропава собака». Одна дитина виконує роль господаря зниклого собаки, а діти заспокоюють його, кожен по-своєму. Після драматизації запитати у дитини, який виконував роль господаря: Що ти відчував, коли тебе заспокоювали? Хто краще за всіх тебе заспокоїв? Чому?

Заняття 3. Тема: «Гнів»

Хід заняття:

1. Читання уривків з твору К.І. Чуковського «Мийдодир», де автор описує гнів Умивальника і Крокодила.

- Чому розсердилися Умивальник і Крокодил?

- Як описав автор гнів Умивальника?

- Як описав автор гнів Крокодила?

Розгляд ілюстрацій художника А.М. Алянського, на яких зображені сердиті Умивальник і Крокодил.

Дітям пропонується розповісти, як художник передав гнів героїв.

2. Драматизація уривка з казки Л.М. Толстого «Три ведмеді». Діти розігрують епізод, де описується, як сердяться ведмеді, дізнавшись про те, що хтось користувався їх речами. Звернути увагу дітей на те, як по-різному висловлюють гнів ведмежа, ведмедиця і ведмідь.

1. Розповіді дітей про ситуації, коли вони сердилися, гнівалися, злилися.

2. Вправа «Дзеркало». Дітям пропонується зобразити перед дзеркалом свій гнів.

3. Малювання гніву. Запропонувати дітям різнокольоровою плямою зобразити свій гнів.

Розглянути з дітьми малюнки. Звернути увагу на передачу гніву за допомогою кольору, відзначити схожість і відмінності в зображеннях гніву дітьми.

Заняття 4. Тема: «Страх»

Хід заняття:

1. Гра «Гуси-лебеді». Діти гуляють по приміщенню, уявляючи, що вони знаходяться на квітучій галявинці. Коли ведучий подає сигнал тривоги, діти ховаються за стільчики. (Гра повторюється декілька разів.)

2. Вправа «Знайди піктограму». Діти вибирають піктограму страху із заздалегідь підготовлених. Зіставити вибір дітей з тим почуттям, яке вони переживали, коли ховалися від гусей. Розглянути з дітьми обрану ними піктограму, звернути увагу на брови, очі, рот.

3. Обговорення з дітьми приказки «У страху очі великі». Відзначити прямий і прихований сенс приказки. Чи лякались ви коли-небудь так, що причина страху вам здавалась значно страшніше, ніж було насправді.

4. Читання уривка з казки С. Михалкова «Троє поросят» (епізод, в якому описується, як поросята тікають від вовка і тремтять від страху).

Чому Наф- Наф не боявся страшного вовка?

1) Малювання на тему «Наф-Наф не боїться страшного вовка».

2) Запропонувати дітям намалювати епізод з казки С. Михалкова «Троє поросят». Розглянути малюнки дітей. Звернути увагу на особливості зображення сміливого порося.

Заняття 5. Тема: «Подив»

Хід заняття:

1. Читання уривка з казки О.С. Пушкіна «Казка про царя Салтана» (про дивовижні дива на острові у князя Гвідона).

- Які дива описує автор?

- Чому всі ці чудеса так дивували і залучали людей?

Дітям пропонується скласти лист, який можна було б послати князю Гвідону, розповісти в ньому про дивні речі, які зустрічалися дітям, або про дивовижні випадки, які з ними відбувалися.

3. Гра фантазії. Пропонується дітям продовжити початок дивовижних пригод:

- До нас прийшов слон ...
- Ми виявилися на іншій планеті ...
- Раптово зникли всі дорослі ...
- Чарівник вночі поміняв усі вивіски на магазинах

Дана методика є частиною роботи з розвитку емоційної сфери дитини дошкільного віку. На заняттях діти проживають емоційні стани, вербалізують свої переживання, знайомляться з досвідом однолітків, а також з культурною спадщиною людства (театром, літературою, живописом, музикою).

Цінність таких занять полягає в наступному:

- у дітей розширюється коло емоцій, які ними розуміються;
- вони починають глибше розуміти себе та інших;
- у них частіше спостерігаються емпатійні прояви по відношенню до оточуючих.

При подальшій роботі з дітьми я виділила три типи завдань:

I тип - це виховні завдання, які спрямовані на розвиток емоційності, інтелекту, а також комунікативних особливостей дитини засобами дитячого театру;

II тип - це освітні завдання, які пов'язані безпосередньо з розвитком артистизму і навичок сценічних втілень;

III тип - це корекційні завдання. Діти не відразу опановують вміннями правильно тримати себе на сцені: вони скуті, мова їх невиразна, незрозуміла. Щоб допомогти дітям розкрити свої потенційні можливості, усвідомити необхідність роботи над роллю, вести себе на сцені невимушено, вміти передавати сутність свого персонажа, потрібне спеціальне тренування на іграх – заняттях театрального гуртка «Чудодійство».

Мета - допомогти оволодіти наступними засобами образної виразності:

1. Культурою і технікою мови.
2. Емоціями.
3. Інтонацією.
4. Позами.

Культура і техніка мовлення.

Ігри та вправи спрямовані на розвиток дихання і вільного мовного апарату. Діти вимовляють скоромовки і вірші, тренують чітку вимову приголосних у кінці слова, відпрацьовують дикцію, правильну артикуляцію.

Емоції.

Діти вивчають різні емоції і вчать керувати ними, опановують азбукою вираження емоцій. Етюди на розвиток емоцій спрямовані на розвиток мімичної, жестикуляційної виразності - іншими словами - «мови» емоцій; створюють сприятливий фон для прояву індивідуальності, розвитку емоційної чуйності. У дітей складається певний емоційно-чуттєвий досвід, який дозволяє діяти від певної особи, орієнтуватися на установки дорослого.

Інтонація

Дітям я пропоную вимовляти окремі слова і пропозиції з різною інтонацією (питання, прохання, здивування, смуток, страх і т.д) самостійно, без підказки вихователя. Мета роботи над інтонацією - домогтися виразності і природності мови. У тренінгах я використовую твори дитячих письменників, поетів, фольклор. Вони є особливою формою осмислення навколишньої дійсності, формування емоційного ставлення до світу. Вірші, потішки збагачують словник емоційною лексикою, розвивають образне мислення, чуйність.

Пози.

Спочатку доцільно запропонувати дітям пограти в знайомі їм ігри типу «Море хвилюється», потім запропонувати їм позою зобразити когось або що-небудь (наприклад каратиста, павука, берізку) і пояснити, чому вони обрали саме цю позу. Корисні такі завдання, як знайти один, але найбільш яскравий рух, який би зробив образ героя казки, що відрізняється гострою характерністю (такого, наприклад, як Баба Яга, Бармалей, Царівна - Несміяна, Старий і т.п.) легко впізнаваним. На заключних іграх - заняттях дітям пропоную розіграти невеликі етюди, сценки, що включають певні дії на взаємовідносини між персонажами, передають настрій кожного учасника. Кожна дитина заздалегідь вирішує, що вона буде робити і як це буде робити, використовуючи вже відомі їй подібні засоби. Спільна діяльність проходить в невимушеній, вільній атмосфері. Це створює дуже сприятливий фон для контактів, управління емоційною експресією, продуктивної творчої самореалізації.

РОЗВИТОК ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ

В своїй роботі з розвитку виразності мовлення з дітьми старшої групи я виділила наступні напрямки:

- навчання дітей вмінню задавати питання;
- навчання дітей вмінню складати речення;
- навчання дітей вигадувати загадки, порівняння.
- збагачення словника дітей;
- розвиток мови - міркування (пояснювальної, доказової);
- розвиток інтонаційної виразності мовлення.

Роботу за цими напрямками розділила на три етапи:

Перший етап - попередній.

Перед тим як почати вчити дітей ставити питання, працювала над диференціацією інтонації. Так, на першому етапі запропонувала дітям послухати розповідь: «Вчора я ходила на ринок і купила там яблука і груші. Це фрукти». Ставлю дітям запитання: «Чому ви мені нічого не відповіли? Вислуховую відповіді. «Ну добре, слухайте далі. А ще я купила огірки і помідори. Це овочі? Так звичайно. Як ви зрозуміли, що в перший раз я вас не питала, а в другій запитала?» З дітьми прийшли до висновку, що наш голос може змінюватися - підвищуватися і знижуватися. Таким чином ми передаємо інформацію. Для розвитку сприйняття мелодики використовувала прийом диригування, при якому підвищення і зниження голосу супроводжується плавними рухами руки вгору або вниз. Вивчила з дітьми вірші про розділові знаки, використовувала гру «Покажи знак» (діти піднімають потрібний знак протягом усієї розповіді вихователя в залежності від інтонації), дидактичну гру «Звукорежисер». Після того, як діти навчилися визначати інтонацію питання, вигуку і оповідання, перейшла до наступного етапу.

Другий етап – вміння дітей ставити запитання.

На допомогу взяла добре відому гру «ТАК - НІ». Підготувала добірку завдань для цієї гри на основі казок, тому, що дітям цікавіше працювати саме на матеріалі казок. Такі завдання використовувала перед інсценівками, драматизаціями, грою в настільний театр для визначення теми.

Третій етап - складання речення.

Для складання досить довгого поширеного речення також можна використовувати казки. Цікава гра «Від кожного по слову» (діти додають своє слово до вищесказаного): Вихователь: Колобок. Даша: Колобок котиться. Макс: Веселий Колобок котиться. Данило: Веселий і рум'яний Колобок котиться. Ксюша: Веселий і рум'яний Колобок котиться по доріжці. І т.д. Для гри використовувала казки «Червона Шапочка», «Сестричка Оленка та братик Іванко», «Зайчикова хатинка» та ін. Також широко використовувала творчі ігри зі словами (наприклад, «Клубок слів»). Далі можна приступати до роботи над збагаченням словника дітей. На основі казок вигадували з дітьми гарні прикметники для характеристики героїв. Так, при обговоренні казки «Зайчикова хатинка», діти називали зайчика маленьким, хорошим, пухнастим, сумним, здивованим, переляканим, боягузливим, добрим. Без казки і її емоційної драматизації навряд чи діти зуміли б підібрати стільки визначень. Цікава в роботі гра «Я їду ...» Початок гри завжди слова «Я їду», а далі йде дитяча словотворчість: в село, на Північний полюс, в гості, на море. Далі в залежності від ходу гри, вихователь коригує питання. Наприклад: «Навіщо?», «До кого?», «З ким?», «На чому?», «Беру з собою (що?) ...» і т.д.

Щоб було цікавіше, вводила елементи театралізації. Ще одна гра, яка сприяє збагаченню словника, «Ланцюжок слів», в якому активізуються

іменники і визначення. Ось один з її варіантів: «Морква - Морква солодка - Солодким буває цукор - Цукор білий - Білий сніг - Сніг холодний - Холодне морозиво - Морозиво смачне і т.д.» Дуже люблять діти гру з чарівними колами «Що у нас такого кольору? Ми розповімо вам про це!» (Вихователь показує коло певного кольору, діти вигадують, що це може бути. Наприклад, жовте - кульбаба, сонце, диня, курча, плаття і т.д.). За допомогою кольорових «чарівних кіл» можна придумувати невеликі оповідання і казки.

Необхідно активізувати в мові дітей дієслова. За словами професора Волкової Г.А. дієслівний словник - основа розумової діяльності людини. Для збагачення словника дієсловами використовувала ігри з м'ячем «Хто як розмовляє?», «Підкажи слівце», «Що в природі відбувається?», «Хто як пересувається?» та інші. Всі дії намагалися зображати за допомогою пантоміми, таким чином інтегруючи роботу над розвитком мови дітей з розділом «Театралізована діяльність».

За допомогою м'яча розвивала моторику руки, рухливість пальців і кисті. Також широко використовувала творчі ігри зі словами, що сприяють збагаченню словника.

Вчила дітей придумувати загадки на основі властивостей або ознак предметів. Так, Дарина придумала загадку про ведмедя: великий, незграбний, спить у барлозі в холоднечу. Способи придумування порівнянь запозичила з технології ТРВЗ. Один з них такий; об'єкт №1 + який + об'єкт №2. Ось що вийшло у дітей: хмари легкі, як вата (пух); пантера швидка, як вітер.

Добре розуміючи, що основне призначення мови - її комунікативна функція, а, в свою чергу, комунікативна компетентність дитини - необхідний фактор підготовки дітей до школи, працювала над розвитком зв'язного мовлення, основну увагу приділяючи розвитку доказової, пояснювальної мови, мови - міркування, мови - планування. І знову на допомогу приходять ігри ТРИЗ: «Добре - погано» (про місто, прогулянки в дитячому садку, дощі, пори року і т.д.).

Заняття з розвитку мовлення намагалася проводити на основі єдиного сюжету. Дуже зацікавили дітей заняття «Чарівний чай», «Кіно про червону Шапочку», «Як тигренок навчився гарчати» та інші. На всіх заняттях використовувала елементи театралізованої діяльності, невеликі етюди, драматизації. З метою розвитку артикуляційного апарату дошкільнят, проводила заняття циклу «Театр скоромовок», на яких організовувала інсценування на матеріалі скоромовок.

Широко використовувала дидактичні ігри «Розкажи казку в особах», «Мої улюблені казки», різні види театру (пальчикові, настільні), а також настільні ігри «Граємо в театр» і «Ляльковий театр», матеріал яких дозволяє не тільки розповідати відомі казки і режисерувати їх, але і складати власні різними способами (методом каталогу, фокальних об'єктів, методом переміщення та ін.)

Величезну увагу приділяла розвитку інтонаційної виразності мовлення. Я вже згадувала про комунікативну компетентність дитини. Комунікативна компетентність являє собою вміння, що дозволяють здійснювати обмін інформацією: встановлення контакту, підтримку зворотного зв'язку, орієнтування на партнера, облік його особистісних особливостей. Однією з передумов формування комунікативної компетентності є інтонаційна виразність мови, яка значно полегшує комунікацію, що сприяє успішній взаємодії дитини з однолітками і педагогами, задоволенню інтелектуальних і емоційних потреб.

Інтонаційною виразністю мовлення діти опановують в процесі спілкування з дорослими.

Роботу з розвитку виразності мовлення проводила в два етапи:

- формування навичок сприйняття інтонації (робота на цьому етапі описана вище),

- формування навичок її використання в своїй мові. У будь-якому висловлюванні або його частині (пропозиції) можна виділити наступні компоненти: логічний наголос, мелодику, темп, ритм, паузу, тембр. Дуже важливо навчити дітей розуміти і правильно розставляти логічний наголос у фразах. Це необхідно для того, щоб ясніше і емоційніше донести сенс своїх висловлювань до інших людей.

Логічний наголос - виділення найбільш важливих за змістом слів, тому я намагалася привернути увагу дітей до змісту кожної фрази в інсценуваннях, віршах, прислів'ях. При ускладненнях надавала допомогу у вигляді навідних запитань. Наприклад, аналізуючи фразу «Кури клюють зерно», виділяла спочатку перше слово. Питання дітям: «Хто клює зерно? Яке слово виділено голосом? Так, кури, а не інші птахи». Далі виділяла друге слово. «Що я тепер уточнила про курей? Так, що вони клюють, а не літають, сидять і т.д.» Потім виділяла третє слово, знову задаючи дітям уточнюючі запитання. Темп мовлення - це прискорення або уповільнення вимовлених фраз. Для цього закріплювала з дітьми поняття «швидко», «повільно», «помірно». В якості мовного матеріалу використовувала потішки, приказки, скоромовки, пропонувала дітям виконати серію стрибків, ударів, махів руками в тому темпі, в якому проговорюється текст (при прискоренні мови прискорюються і рух).

Також використовувала рухливі ігри зі зміною темпу мови і рухів («Каруселі», «Барабанщики»), заучувала вірші, в сюжеті яких закладено зміну темпу мови. На кожному занятті намагаюся використовувати мовні ігри на розвиток артикуляції і правильного дихання. Тембр голосу передає емоції людини, це емоційне забарвлення голосу, його підвищення або зниження, посилення або ослаблення звучання, тому основа роботи над тембром - робота над розвитком емоцій. З метою розвитку емоцій використовувала ігри «Мама і дитинчата», «Великий - маленький», «Хмари», «Школа звірів» та ін.

Також розуміти і проявляти певні емоційні стани допомагали дидактичні ігри з серії «Азбука емоцій»: «Діти з нашого двору» і «Зоопарк настроїв», ігри «Звукорежисер», «Прочитай лист». Заучувала з дітьми прислів'я і приказки про емоції людини і вірші, в яких відображено полярні емоції. Як наочний матеріал використовувала піктограми, фотографії із зображенням емоційно виражених осіб. Крім того, використовувала творчі ігри на розвиток виразності рухів, розкутості і довільності, а також ігри та вправи на розвиток пластики і жестів. Велика роль пальчикових ігор, «пальчикового театру», які планую щодня. Хотілося б навести цитату великого драматурга Б. Шоу: «Письмове мистецтво багато граматично, але абсолютно безпорадно, коли мова йде про інтонації. Є 50 способів сказати «ні» і 50 способів сказати «так», в той час як написати слово можна тільки один раз». Більш того, іноді за допомогою інтонації можна надати фразі зовсім інший зміст, ніж висловлюють слова. Інтонація дуже важлива, і в своїй роботі я завжди намагаюсь пам'ятати про це: намагаюсь, щоб власна мова була емоційною та виразною.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ РОБОТИ

Застосування комплексу засобів, методів, форм, створення предметно - розвивального середовища дали можливість отримати позитивний результат. Аналіз спадщини В.Сухомлинського в аспекті формування морально-духовних цінностей показує, що критеріями вихованості дитини вчений вважав:

- життєрадісне світосприймання дитини;
- здатність бачити поруч із собою людину, брати близько до серця її радощі і горе, тривоги і хвилювання;
- віру в іншу людину; багате духовне життя в світі прекрасного.

Саме в вирішенні цих питань я бачу результативність своєї роботи, а саме:

- У дітей моєї групи підвищився рівень пріоритетності в дитячому колективі цінностей гуманізму, толерантного ставлення один до одного, вміння прислухатися до думки інших, співчувати, домовлятися і співпереживати, ставити себе на місце іншої людини, готовності прийти на допомогу.

- Вихованці отримують задоволення від результатів та процесу перевтілення, імпровізації; відчуття власної необхідності і корисності, виконання власної ролі в театральній діяльності.

Така цілеспрямована, чітко спланована робота за створеною системою не тільки в процесі щоденного спілкування, але і в процесі спеціально організованого навчання у театральному гуртку «Чудодійства» сприяє ефективному вирішенню одного з головних завдань дошкільної освіти на сучасному етапі – набуття мовленнєвої компетенції дитиною, здатною засвоїти інтегроване вміння адекватно й доречно спілкуватись

рідною мовою в різних життєвих ситуаціях, дотримуючись загальної культури.

Діти навчилися реалізовувати потребу у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів під час ігор – драматизацій: «Лисичка і журавель», «Зайчикова хатинка», «Солом'яний бичок», імпровізацій; інсценівок за художніми творами Василя Сухомлинського («Зайчик і місяць»); ігор за сюжетами літературних творів, розігрування потішок, забавлянок, - де дитина і актор, і сценарист, і режисер; під час самостійної театральної-ігрової діяльності, режисерських ігор та показу вистав: «Бджілки на розвідках», «Під грибом»; «Волк і семеро козенят», «Ходить Гарбуз по городу», «Осіння казка».

Показники успіхів і досягнень дітей старшої групи:

- уміють складати сюжети на наочній, словесній основі та самостійно;
- розробляють сценарії за віршованим текстом та комбінують сюжети знайомих творів;
- самостійно розігрують зміст забавлянок та українських народних пісень;
- використовують малі жанри фольклору в сюжетно-рольових іграх;
- самостійно показують вистави театру іграшок, картонажного, тіньового за знайомими сюжетами літературних творів;
- влаштовують сюжетно-рольову гру «Театр»;
- організують самостійно та за вказівкою дорослого ігри-драматизації, театралізовані ігри за сюжетами добре знайомих художніх творів;
- беруть участь в інсценуванні знайомих казок;
- виготовляють разом з дорослими атрибути, костюми, декорації;
- проявляють себе емоційним та естетично чутливим глядачем;
- ідентифікують почуття і вчинки персонажів з власними діями;
- виявляють особистісну позицію в процесі перевтілення у сценічний образ;
- запам'ятовують сюжетну послідовність;
- своєчасно включаються в дію;
- використовують музично-пластично-пісенний досвід у театралізації різних творів літературних жанрів.

Під час роботи з пальчиковими та артикуляційними вправами у дітей розвивається фонематичний слух і мовне дихання. Діти регулюють мовлення та гучність голосу залежно від ситуації, вміють практично використовувати мовні, інтонаційні та немовні засоби виразності. Володіють збалансованим словниковим запасом мовлення, елементарними навичками корекції та самокорекції мовлення, формулами мовленнєвого етикету, утворюють різні за складністю типи речень. Невимушено вступають в розмову із співбесідником, підтримують та будують запропонований діалог відповідно до теми, володіють навичками

монологічного зв'язного мовлення, вільно спілкуються залежно від ситуації.

Результатом роботи я вважаю підвищення пізнавального інтересу дітей до ігор - драматизації, розширення мовної творчості, підвищення рівня розвитку мовлення дошкільнят, що виражається в її інтонаційній виразності, в умінні вимовляти монологи і розгорнуті діалоги, складати невеликі розповіді, складати казки, підбирати рими, в збагаченні словникового запасу дітей, в умінні дітей розкуто триматися при виступах, вибирати засоби виразності (як один з них - інтонаційну) для драматизації і імпровізацій, передавати з їх допомогою настрій, емоційний стан, переживання персонажів

У дітей з'явилося почуття впевненості в своїх можливостях, радість від спілкування один з одним, почуття емоційного благополуччя, підвищилася емоційна чуйність і активність в різних видах діяльності.

Театралізована діяльність дозволила дітям з великим інтересом занурюватися в світ фантазії, навчила помічати і оцінювати свої і чужі промахи. Діти стали більш розкутими, товариськими; вони навчилися чітко формулювати свої думки, тонше відчувати і пізнавати навколишній світ по-новому. Змінились їх відносини з оточуючими, розвилася здатність усвідомлювати і контролювати свої емоції, відбулась корекція поведінки. Розвивається почуття колективізму, почуття взаємодопомоги, взаєморозуміння, відповідальності один за одного, формується досвід моральної поведінки.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ

Емоційний розвиток дітей дошкільного віку - одне з найважливіших напрямків професійної діяльності педагога.

Емоції для дітей мають велике значення:

- виконують регулюючу і охоронну функції (наприклад, перешкоджають здійсненню будь - якої діяльності з почуття страху і відрази);
- сприяють розкриттю потенційних творчих здібностей;
- спонукають до певних вчинків, фарбують поведінку в цілому; допомагають пристосуватися до ситуації;
- супроводжують спілкування (вибір партнера, прихильності і т.д.) і всі види діяльності;
- є показником загального стану дитини, його фізичного і психічного самопочуття.

Емоції є «центральною ланкою» психічного життя людини, і перш за все, дитини.

Театралізована діяльність є одним з важливих засобів розвитку емоційної сфери дитини, так як вона є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань і відкриттів дитини, прилучає її до духовних

цінностей, змушує співчувати персонажам, співпереживати подіям, які розігруються.

В процесі театралізованої діяльності у дітей розвиваються здібності розпізнавати емоційний стан людини за мімікою, жестами, інтонаціями, уміння ставити себе на місце іншої людини в різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння.

Матеріал педагогічного досвіду відповідає основоположним принципам сучасної педагогіки і психології - гуманізації та індивідуалізації, реалізований у визнанні цілісності людини як особистості, створення реальних умов для розквіту її духовних сил. Розроблено комплект методичного забезпечення з розвитку емоційної чуйності у дітей дошкільного віку засобами театралізованої діяльності за напрямками: діти, батьки, вихователі. Узгоджені дії музичного керівника, вихователя і сім'ї в питаннях формування емоційної чуйності засобами і театралізованої діяльності. Вважаю за необхідне і далі використовувати в театралізованій діяльності спеціальні етюди і казки, які сприятимуть розвитку емоційної чуйності дітей.

У своїй роботі я не ставила головною метою розвиток акторської майстерності у своїх дітей, але для мене дуже важливо навчити їх співчувати і чути почуття інших дітей.

Продовжуючи діяльність в цьому напрямку, планую узагальнити досвід сімейного виховання з використання театралізованих ігор в сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А.М. Богуш. Київ 2012.
2. Берлова А.Л. Ігри із казками. Слухаю і розмірковую. М., 2008.
3. Божович Л.І. Особистість і її формування в дитячому віці. М., 2002
4. Гаврилова Т.П. Про виховання моральних почуттів. М., 2004
5. Гриценко З.О. Ти дітям казку розкажи М.,2003
6. Каіров І.А., Богданова О.С. Азбука морального виховання, 2004
7. Керівництво іграми дітей в дошкільних закладах / під ред. М.О. Васильєвої. М., 1986.
8. Кочерга О.О. Психофізіологія дітей 1-3 років. Вид. дім «Шкільний світ», 2006.
9. Малікова Ю.В. Сенсорне виховання в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти // Науковий вісник Південно українського державного педагогічного університету ім. Ушинського: збірник наукових праць. Одеса: 2005 №3-4.
10. Новосьолова С.Л., Реуцька Н.О. Ігри, іграшки, ігрове обладнання для дошкільних закладів. Москва, 1997.
11. Новосьолова С.Л. Розвиваючий предметно-ігровий простір // Дошкільне виховання. 2005. №4. с.76
12. Панков В.І. Ваші помічники книги, М., 1998
13. Петровський А.В., Кларіна Л.М., Смивіна Л.О., Стрелкова Л.П. Побудова розвиваючого середовища у дошкільному закладі. М., 2003.
14. Психологічний словник. Словарь / Під ред. В.В.Давидова, О.В. Запорожця, Б.Ф. Ломова. М., Педагогіка, 2003.
15. Развитие восприятия в раннем и дошкольном детстве / ред. А.В. Запорожца. Просвещение 1996.
16. Рябкова І.В. Вчимося говорити правильно: свято ігри та казки, М., 2004
17. «Світ дитинства», комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів. «Мандрівець» 2015.